

'Daer hedde de guld'

H.J.J. Oome

'Daer hedde de guld', dat kon de VBBN een tijdje geleden wel zeggen toen het Bijenhoudersgilde St. Ambrosius te Made zich als subvereniging aansloot. Waarschijnlijk wisten ze nauwelijks wie of wat er in huis werd gehaald. Hoog tijd dus om eens nader kennis te maken.

Ghy Koning van 't Gilde

Door Prys tot Eer verheve

Laat Bilkheid en trouw by U regering leve

Der Byen arbeid moet u volk te voorbeeld strecken

102 En 't is wets om haar daartoe steeds op te wekken.

Dit gedicht is gegraveerd in het zilveren wapenschild dat de 'bailliuw van de stad Geertruidenberg en Made' in het jaar 1758 schonk aan het gilde van St. Ambrosius op de Made, als 'Hooftman van 't voorschreve Gilde'.

Het gilde bestond toen reeds 44 jaar en de saamhorigheid der gildebroeders had kennelijk dermate veel vertrouwen weten te wekken bij de magistraat dat het biegilde als organisatie een jaar tevoren al het recht gekregen had 'sig te mogen exerceren in 't afschieten van de prijs of vogel en omme te dien eijnde een bequame schutsboom te mogen opregten enz.' en dat alles bij 'consent van den Officier als Overdeeken van 't voorsegde Gilde'. Hier maakte de magistraat dus duidelijk (mis)(ge)bruik van een saamhorige organisatie om geoeffende krachten achter de hand te hebben bij calamiteiten.

Zonder regels is er zelfs niet te imkeren

Bij de oprichting in 1714 waren de belangrijkste zaken goed zwart op wit gezet, zo luidt dan het allereerste artikel van de z.g. Gildebrief: 'Eerstelijck sullen allen de Gildebroeders des Sondaegs naer den 7 December (St. ambrosiusdag) hen laten vinden tot alsulcken huijse als hen alsdan bij ofte van wegen de Deeckens sal werden aengesecht, alwaer een maeltijt sal werden gehouden twee dagen lanck.' En artikel 30, het laatste, luidt: 'Item offer eenige jonge gesellen ofte weduwnaers quamen ten houwelijcxen state sullen geven een tonne biere daervoor aen 't gemeene Gilt'. Het lijkt geen twijfel dat het beter was met de gildebroeders der bijen, oftewel de bieboeren van Made en omgeving, te eten en te drinken, dan er tegen te vechten. En tot op heden ten dage, nu Willem Butter Overdeken (voorzitter) is, Jan Elzinga Hooftman

(beschermheer en burgemeester van Made c.a.), Frank Houben Commissaris en Beatrix Koningin is, doet men nog steeds zijn best om dat zo te houden.

'...verbeurte van drey gulden...'

Ook voor de praktijk van de imkerij werden duidelijke afspraken op schrift gesteld, dit is vooral begrijpelijk waar het om zwermen ging: artikel 25 'Wie van de Gildebroeders eenige swarmen vint hangen, deselve sal moeten sien off omtrent 33 off 34 roeden daerbij geen bijen en staen, daer se aff soudon mogen gevlogen sijn, deselve aldaer restitueren, soo hij die geschept heeft, off soo niet sal gehouden sijn sijnen mede Gildebroeder daarvan te adverteren op verbeurte van drey gulden ten behoeve van den gemeene Gilt, behalven den Officier sijn recht'. Deze regels bestaan nog steeds. De 34 roeden zijn nu 150 meter en drie gulden is nu de tegenwaarde van 3 potten honing. 'Den Officier' (hoofd van politie) kan zich er niet meer druk over maken.

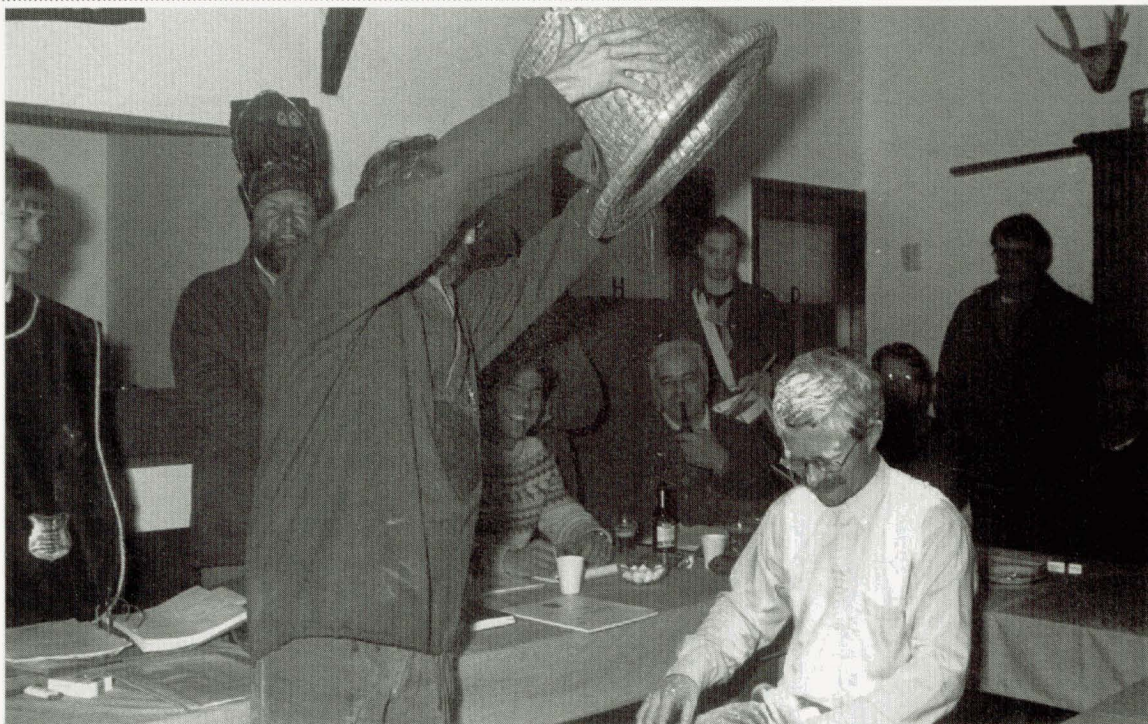
Vandaag de dag

Het St. Ambrosiusgilde heeft momenteel zo'n kleine 40 leden, die als van ouds ook uit de dorpen rondom Made komen. Het merendeel van de activiteiten is gericht op de imkerij en verschilt totaal niet van die bij de imkersverenigingen. Ook de 'verenigings' structuur is welbeschouwd dezelfde.

Men prijst zich gelukkig met een eenvoudig maar doelmatig gidelokaal in het buitengebied. Hier staat ook de gezamenlijke bijenstand voor de gildebroeders die thuis geen bijen kunnen plaatsen en er zijn in het vroege voorjaar goede drachtvelden.

Het gilde onderscheidt zich van een moderne vereniging door haar tradities en gebruiken, hetgeen versterkt wordt door het bestaan van een schutterij binnen deze imkersorganisatie, alhoewel de schuttersactiviteiten slechts gelegenheidsactiviteiten zijn. Pas echt opgenomen in het gilde ben je als je kunt aantonen de proeve van bekwaamheid met goed gevolg te hebben afgelegd en vervolgens tot Gildebroeder bent geïnitieerd. Het gilde is zelfs zo ver geëmancipeerd dat imkers die toevallig van het vrouwelijke geslacht zijn, ook als gildebroeders worden opgenomen.

Leden van de Overheid (het bestuur) of door de Overheid aangewezen functionarissen dragen hun taak en titel met ere. Zo is bijvoorbeeld het toezicht op de

Initiatie van onze nieuwe Hoofdman, burgemeester J. Elzinga op vrijdag 13 maart 1992. Onder algemene hilariteit komt de nieuwe Hoofdman kennelijk goed bestoven onder de kieps vandaan. Links op de achtergrond de Dekens, rechts de tamboer en een stel gildebroeders-imkers. Elke nieuwe gildebroeder wordt aldus 'bestoven' door hem of haar de kieps met meel over het hoofd te zetten en er drie ferme tikken op te geven. Hierna kan het Feestlied der Gildebroeders worden ingezet. Doorgaans gebeurt de bestuiving tijdens onze St. Ambrosius feestvergadering op de avond van de eerste zaterdag na 7 december, waarop nog steeds 'alle de gildebroeders gehouden zijn de maaltijd te compareren'. Ongeacht dat hij of zij 'uijtje vrijheid, off sieck waer, sal dien afsenten evenwel moeten betalende onkosten van de maaltijt ende het bier'. Je kunt dus maar het best zorgen dat je er bij bent en zorgen dat je de buikriem kunt lossen.

'gemene' bijstand opgedragen aan de Stalmeester, worden de contributies geïnd door de Schatbewaarder en wordt de vergadering gewoonlijk voorgezeten door de Overdeken, die als teken van zijn waardigheid de rijk versierde muts draagt.

Contacten met andere organisaties

Ons gilde eet een beetje van twee walletjes. Er zijn diverse contacten met imkersverenigingen en imkers van elders, we leven ons o.a. in de gezondheidsproblematiek van de bijen. Maar ook met de afzonderlijke Brabantse Schuttersgilden zijn er interessante contacten, tot ver in België zelfs. Zo is het een sensatie om in imkers-gildebuis, aanwezig te mogen zijn op 'De Plechtige Investituurs Kapittel van de Orde van den Papagay', plaats hebbend in de grote zaal van het prachtige stadhuis van Brussel, alwaar onder klaroengeschal en het toeziend oog van vorstelijke personen en hoogwaardigheidsbekleders, gildebroeders van uitzonderlijke verdienste met het blanke zwaard tot ridder van de orde worden geslagen.

Graag ontvangt het gilde gasten op onze lustrumfeesten, zowel imkers als schutters. De viering van het 275-jarig bestaan, met allerhande imkersactiviteiten en schietwedstrijden-met-geweer-op-de-hoge-wip (dit is een strijkbare hoge mast waarop het doel staat, meestal een houten vogel of haan) en met kruis- en voetboog, was een succes. Een flink stuk struikgewas moest gekapt worden om de horizontale baan voor de voetbogen 76 meter schietlengte te geven. Er zijn veel imkersverenigingen met de naam St. Ambrosius, die zich uiteraard alleen tot de imkerij beperken. In geheel Brabant, ook het Belgische deel dus, zijn veel St. Ambrosius Gilden die zich eenzijdig tot schuttersgilden hebben ontwikkeld. Op een of twee na beoefenen ze de imkerij al lang niet meer. Behalve buurgilde St. Ambrosius uit Oosterhout, dat nog een jaar of vijf ouder is, is St. Ambrosius het enige bijenhoudende gilde in Nederland. Maar gelukkig lang niet de enige bijenhouders.

H.J.J. Oome is kapitein van het Bijenhoudersgilde St. Ambrosius van Made en omgeving